

Landbouw en Platteland los verkrijgbaar ? LEADER+ conferentie 2003

Voedsel en Groen, of zelfs blauw... of toch vooral rood? Het wordt ons groen en geel voor de ogen, we worden kleurenblind. Biedt het platteland perspectief aan 10 miljoen Nederlanders die er niet wonen? Heeft landbouw nog een (economische) productierol op het platteland of wordt die rol meer ecologisch, sociaal, cultureel? Kunnen we landbouw gewoon weglaten of blijft zij onmisbaar voor die andere functies in verstedelijkt Nederland? Ruraal beleid vergt een integrale visie op het platteland en op (nieuwe) landbouw. Bovendien is daarvoor Bestuurlijke Vernieuwing nodig, want: producenten, bewoners en gebruikers van een gebied kunnen gezamenlijk meer verantwoordelijkheid nemen voor een duurzame toekomst. Hoe krijgen we de overheid zover?

Landbouwproductie wordt een steeds minder belangrijke peiler van de plattelandseconomie. Een herbezinning op de positie van de landbouw is urgent. De milieudruk van de landbouw, de recente epidemieën, het dierenwelzijn, en vraagstukken van ruimtelijke ordening kunnen we gemakkelijk oplossen door de landbouw gewoon af te schaffen. Stedelingen overspoelen het platteland opnieuw: ze wonen en recreëren er volop en voelen zich er prima. Echter, weinigen zien de existentiële rol van de landbouw in een vitaal platteland nog scherp. Tekent zich eindelijk een fundamentele verschuiving in beleid af? Het op 26 juni 2003 bereikte EU akkoord voor Gemeenschappelijk Landbouw Beleid betaalt subsidies in de toekomst los van de omvang van de productie; de landbouw moet voldoen aan normen op het gebied van milieu, de voedselveiligheid en dierenwelzijn. De tweede pijler van Plattelandsontwikkeling krijgt principieel meer ruimte. En de Nederlandse regering is bijna klaar met de Agenda Vitaal Platteland, maar ziet dat nogal los van landbouw beleid.

Het LEADER+ Netwerk / Nationaal Netwerk voor Plattelandsontwikkeling wil de verantwoordelijkheid van bewoners en gebruikers weer centraal stellen in dit debat. De participatieve LEADER methode leent zich uitstekend voor dit soort gebiedsgerichte ontwikkeling van de landbouw in het perspectief van brede plattelandsontwikkeling. NOTEER ALVAST IN UW AGENDA: 27 November 2003. Informatie/opgave: [Leadernetwerk bureau te Leusden](#)

Vee van een gangbare boer beweidt het weidevogelgebied van Natuurmonumenten; een windmolen op het erf van een varkensboer (Fryslân). Voorbeelden van de nieuwe functie van gangbare landbouw?

Over de regels van het spel

De LEADER workshop *Interpretatie Regelgeving*, die op 26 juni 2003 in het Provinciehuis te Lelystad is gehouden, bleek in een grote behoefte te voorzien. Er waren 30 deelnemers afkomstig uit de provincies, uit LEADER programmes, POP, WCL, DLG en SNN. Het thema werd geïllustreerd door drie casussen uit de projectenpraktijk. Met name de inbreng vanuit regiebureau POP werd zeer op prijs gesteld en er is besloten om de samenwerking tussen POP en LEADER te intensiveren. Er is besloten om op basis van positieve POP-ervaring, ook een specifieke werkgroep voor LEADER-interpretatie op te zetten en dit te combineren met het Forum op de LEADER website. **Meer informatie: [de medewerkers van de betaal- en beheersautoriteiten in de vier landsdelen.](#)**

Betrokkenheid van LAG-leden

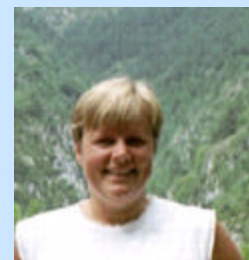
Antje Grolleman constateerde in de vorige column dat er in de Plaatselijke Groep en in de provincie Overijssel nog veel energie en actie nodig om de LEADER+ benadering als een optimale kans te zien en te ervaren. Ze vroeg aan mij om aan te geven wat daarvoor nodig is op plaatselijk niveau: Wanneer gaat betrokkenheid over in het nemen van verantwoordelijkheid?

De vraag werd me gesteld omdat er op 21 mei 2003 in Ommen een dag voor PG leden van Leader+ Overijssel werd georganiseerd rond dit thema. PG leden uit Noordwest, Noordoost Overijssel en Zuid Twente belichtten deze vraag met elkaar en er was een presentatie door Robert Copenhagen over creatie regie. De uitkomst van deze dat was dat velen zich nauw betrokken voelen bij het werk dat ze doen in de regio en dat deze betrokkenheid beter benoemd mag worden.

Als lid van de Plaatselijke Groep Noordoost Overijssel ben ik actief binnen Leader+. Betrokken bij de regio ben ik zowel als inwoner van Ommen als ook als locatie coördinator van de welzijnsinstelling Landstede Dunamis in Ommen en Dalfsen en Ommen. Ook de andere leden van de Plaatselijke Groep vind ik betrokken. Maar het zitten hebben in de PG maakt niet automatisch dat deze betrokkenheid overgaat in het nemen van verantwoordelijkheid. Nu is verantwoordelijkheid wel een heel breed begrip. Je verantwoordelijk voelen voor zorgvuldige beoordeling van ingediende projecten en goede afhandeling ervan is iets wat veel PG leden ervaren. Je verantwoordelijk voelen voor een goede samenwerking binnen de PG is eveneens een gemeengoed. Je verantwoordelijk voelen voor het initiëren van projecten of voor het actief ondersteunen van projectindieners, vanuit je deskundigheid, daarover verschillen de meningen in de PG. Het gaat daarbij vooral over de mate van verantwoordelijkheid of over de rolverwachtingen die PG leden van zichzelf en van elkaar hebben. Natuurlijk spelen ook de individuele mogelijkheden en ambities van een ieder een rol.

Even terug naar de start van dit Leader+ programma. De verwachtingen van de initiatiefnemers van Leader+ over de rol van PG leden zoals deze tijdens de terrasbijeenkomsten - dit waren oriënterende bijeenkomsten in de voorfase van Leader+ NOO - werden uitgesproken waren hooggespannen: een actieve, initiërende, betrokken houding was gewenst. Dat aan deze verwachtingen niet door iedereen wordt voldaan zal ongetwijfeld allerlei redenen hebben. Mensen zijn druk met hun eigen werkzaamheden, de Leader+ procedures zijn lang, waardoor aandacht en enthousiasme bekoelt. Het is goed wanneer hier bij de evaluatie enig zicht op komt. Gelukkig zijn er ook veel leden in de PG die wel voldoen aan de rolverwachting. Daar energie in steken door de voorzitter en coördinator is wellicht productiever voor de toekomst.

Graag hoor ik van **Jaap Broodman**, Leadercoördinator in Zeeland, wat **het grootste succes** van de afgelopen periode is geweest uit de plaatselijke groep in hun regio.

Karola Schröder
LAG-PG lid
Noord-Oost Overijssel

Het succes van Leader⁺

Karola Schröder gaf mij de kans het grootste succes van de afgelopen periode binnen het Zeeuwse LEADER⁺ programma te beschrijven. Uiteraard bestaat de neiging bij het duiden van de successen in eerste instantie de blik te richten op de in uitvoering zijnde projecten; voor velen immers het ultieme doel bij (her)verdeling van subsidiemiddelen.

Inderdaad lijkt een aantal individuele projecten vanuit de LEADER⁺ optiek als succesvol te kunnen worden aangemerkt. De (inmiddels twee) door verstandelijk gehandicapten geëxploiteerde dorpswinkeltjes die een wezenlijke bijdrage aan de leefbaarheid in de dorpskern leveren, de door kunstenaars ingerichte picknickplaatsen die op het eiland Schouwen-Duiveland verrijen of de ingestelde Kinderadviescommissie die via een interactief communicatie-traject een belangrijke rol heeft in de gezinsvriendelijke inrichting van het platteland van West-Zeeuwsch-Vlaanderen. Stuk voor stuk innovatieve, overdraagbare projecten met een hoog bottom-up gehalte. Of de honorering van projecten ook het ultieme LEADER-doel van de EU is, valt te betwijfelen. Verbetering van het zelforganiserend vermogen van de regio vormt naast middel op zijn minst een belangrijk nevendoeel. Dient het grootste succes dan wellicht bij de PG gezocht te worden? Het bestaan en functioneren van dergelijke publiek-private samenwerkingsverbanden is voor Zeeland, ook op het gebied van plattelandontwikkeling, een bekend fenomeen. Uitvoering van het doelstelling 5b-programma (sinds 1994) en Verordening 1257 ('de Kaderverordening') is in deze provincie eveneens gestalte gegeven in dergelijke bottom-up structuren; *LEADER avant la lettre*. Toch kan met recht gesteld worden dat LEADER hier iets aan toevoegt, verder gaat. Verhoging van het bottom-up gehalte door de verplichting minimaal de helft van de PG-leden van buiten overheidsorganisaties te benoemen, door met name genoemde doelgroepen als jongeren en vrouwen, structureel onderverte-

Jaap Broodman
LEADER⁺ coördinator
Zeeland

genwoordigd in gremia voor plattelandontwikkeling, een specifieke plaats toe te kennen binnen LEADER⁺, kortom, door de regio nog meer in handen te geven van de regio zelf. Het grootste succes, terugkerend naar het vertrekpunt, zit hem wellicht in het feit dat de LEADER-werkwijze uitstraalt naar de reeds bestaande gebiedsstructuren en ja, stapje voor stapje ook geadopteerd lijkt te worden. Vergaderingen die nog slechts zelden binnen de relatieve beslotenheid van provincie- of gemeentehuis plaats-vinden, het op gang komen van interactie tussen PG-leden en initiatiefnemers in de vorm van projectenbezoek, -presentaties en gezamenlijke planuitwerking kunnen als pure winst van de LEADER⁺-methode worden aangemerkt. Een vluchtige winst, die het echter verdient in de komende jaren van een stevig fundament te worden voorzien. In dat verband verdient het advies van het Comité van de Regio's (COR) aandacht. Als inbreng voor de Tussenbalans over het landbouwbeleid heeft het COR ervoor gepleit een vernieuwend instrument voor plattelandontwikkeling, vergelijkbaar aan de huidige LEADER⁺-programma's, ook na 2006 te behouden. Een voorstel dat mijns inziens vanuit Nederland ondersteuning verdient. Ik ben er dan ook van overtuigd dat de grootste successen van LEADER⁺ nog in het verschiet liggen!

Ik geef ik de pen door aan André Marinisse, lid PG MN-Zeeland, met de vraag: Wat is de waarde van routestructuren voor het platteland?

'Versterk eigen verantwoordelijkheid gebieden'

LEADER⁺ Berger Brunch, 15 oktober 2003

Met plattelandontwikkeling zitten we midden in het spanningsveld tussen *formele democratie* - 2e kamer, provinciale staten, gemeenteraad - en de *participatieve democratie*, waarin burgers actief meedoen aan de planvorming en uitvoering van hun leef- en woongebied. Daarmee zitten we midden in de Bestuurlijke Vernieuwing die het huidige kabinet wil aanpakken. Waar krijgt de burger weer invloed? Hoe kan de eigen verantwoordelijkheid in een gebied worden versterkt? Welke strategie is nodig om dit thema duurzaam op de politieke en maatschappelijke agenda te plaatsen? Hierover gaat de 2e Denktank van het Leader+ netwerk, die zal plaatsvinden in Bergen op 15 oktober a.s. Meer informatie: Leadernetwerk bureau te Leusden.

www.leaderplus.nl blijft in ontwikkeling

Zoals u weet biedt het leader+netwerk de mogelijkheid aan LAG's om een eigen gebiedspagina te plaatsen op de leaderplus-website. Vanaf begin deze zomer kunnen de LAG's deze pagina's zelf eenvoudig beheeren met een gratis onderhoudsmodule. Voordeel hiervan is dat de informatie makkelijker actueel is te houden. En dat werkt. Surf u maar eens via www.leaderplus.nl naar sites van de leadeergebieden.

Nieuwe publikaties

Plattelandstoerisme en wet- en regelgeving, nov. 2002, 44 p., R. Berkers en E. Tuunter, LNV-GRR, www.stichtingrecreatie.nl

Deze studie geeft antwoord op de volgende vragen: 1. vormt wet- en regelgeving een belemmering voor plattelandstoerisme? 2. Om welke wetten en regels gaat het hierbij? 3. Wat zijn de belangrijkste knelpunten hierbij? 4. Wat zijn mogelijke oplossingen? Op basis van gesignaleerde knelpunten worden de volgende oplossingen geformuleerd:

- Formulering van een helder plattelandbeleid zodat lagere overheden een duidelijk kader hebben.
- Kennisuitwisseling bijv. door studiereizen van ondernemers, bestuurder en ambtenaren; toewerken naar 1 loket.
- Optimaal gebruik maken van ruimte in de wet.
- Stimuleren van contracten waarin grenzen van een activiteit worden vastgelegd.
- Communicatie over wetgeving verbeteren.
- Stroomlijnen financiële regelingen.

Werkplaats voor de Leefomgeving -
Het platteland leeft / Derde Nationale Dorpendag 13 September 2003 Emmeloord. Een speciale uitgave ter voorbereiding voor de 3e nationale dorpendag met bijdragen over: dorpskernen, de motivatie van vrouwen voor de leefbaarheid, inbreiding in dorpen voor woonruimte, bouwen van Nieuwe Dorpen en het programma voor de dorpendag. Informatie: h.stroes.lvkk@opbouwwerk.nl

LEADER⁺netwerk Nederland Nationaal Netwerk Plattelandontwikkeling Netwerkbuletin 7

Het L⁺Netwerkbuletin informeert over activiteiten van het netwerk en wil reflectie over plattelandontwikkeling bevorderen.

Op deze printversie staan artikelen kort vermeld; voor volledige tekst zie website onder 'Nieuwsbrief'. Het netwerkbuletin verschijnt gemiddeld eens per 6 weken en wordt gemaakt door het netwerkteam.

Leader⁺netwerkteam. Postbus 64,
3830 AB Leusden.
T: 033 43 26 090.
E: leadernetwerk@etcnl.nl
W: www.leaderplus.nl

Hoe te beginnen met Transnationale samenwerking?

Als Hongaarse student van plattelandontwikkeling leerde ik Leader⁺ kennen op het Groenhorst College te Dronten (6 maanden in 2003) en via een stage op het provinciehuis te Lelystad en bij het Leadernetwerk te Leusden. De provincie Flevoland zocht een partner in Hongarije (een Leader+ pilot met 14 LAGs) om het thema *landbouw en zorg* uit te werken. In Hongarije is geen nationaal netwerk en daarom was het vinden van de LAGs en hen benaderen geen eenvoudige zaak. Mijn ervaring is dat wanneer je geen Hongaars spreekt en geen 'native intuition' hebt waar je moet beginnen met zoeken, dat de communicatie dan erg lastig wordt. Ik ervoer dat er zowel in Flevoland als in Hongarije enthousiasme ontstond door mijn bemiddelende rol en dat heeft geresulteerd in de keuze van een geschikte partner in Hongarije voor de samenwerking. Door deze bemiddeling kon er veel tijd en moeite worden bespaard en hopelijk zal de samenwerking concreet worden uitgevoerd. Mijn advies aan andere Nederlandse LAGs is als zij zoeken naar een partner, of als ze wellicht al één gevonden hebben, huur iemand in die bemiddeld in het beginstadium van de samenwerking. Die persoon moet zoveel mogelijk op de hoogte zijn met de situatie in beide landen, beide talen spreken, in ieder geval de taal van het andere land. Een tip: studenten zullen graag deze rol vervullen en ze zijn niet duur! György Czibula czirbi@yahoo.com